

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра лісового та аграрного менеджменту

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Захист зелених насаджень

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Лісове господарство

Спеціальність Н4 Лісове господарство

шифр і назва

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та

ветеринарна медицина

шифр і назва

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 25 червня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Захист зелених насаджень
Викладач (-і)	Дмитрик Павло Миколайович
Контактний телефон викладача	097-839-74-89
E-mail викладача	pavlo.dmytryk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	<u>3</u> кредити ЄКТС, <u>90</u> год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультування проводиться за розкладом консультацій викладача, який розміщений на інформаційному стенді кафедри
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Дисципліна «Захист зелених насаджень» є навчальною дисципліною професійної підготовки студентів, що спеціалізуються у сфері садово-паркового господарства, лісового господарства та екології. Метою дисципліни є формування у студентів системних знань про шкідливі фактори, які впливають на рослинність, методи їх діагностики та способи захисту рослинних угруповань, а також розвиток практичних умінь щодо профілактики та контролю пошкоджень деревно-чагарникових насаджень.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою дисципліни є формування у студентів системних знань про фактори, що негативно впливають на зелені насадження, та розвиток практичних умінь щодо їхнього захисту, включно з діагностикою шкідників і хвороб, профілактичними та лікувальними заходами, а також раціональним управлінням парками, скверами, лісовими та міськими зеленими зонами. Цілі дисципліни: • Ознайомити студентів із основними шкідливими факторами зелених насаджень: біотичними (шкідники, патогени), абіотичними (кліматичні, техногенні) та антропогенними. • Розвинути навички ідентифікації шкідників, хвороб та ознак стресових станів рослин. • Надати знання про методи та засоби захисту зелених насаджень, включаючи агротехнічні, хімічні, біологічні та інтегровані заходи. • Сформувати вміння планувати та реалізовувати профілактичні заходи в	

різних типах зелених зон.

- Розвивати екологічне мислення та компетентність у прийнятті рішень щодо збереження та підтримки здоров'я рослинних угруповань.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі лісового і мисливського господарства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів лісівничої науки і характеризується комплексністю та відповідністю природних зональних умов.

Загальні компетентності:

ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК11. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК3. Здатність використовувати знання й практичні навички для аналізу біологічних явищ і процесів, біометричної обробки дослідних даних та їх математичного моделювання.

ФК11. Здатність планувати й реалізовувати ефективні заходи з організації господарства, підвищення продуктивності насаджень та їх біологічної стійкості, ощадливого, на екологічних засадах, використання лісових ресурсів.

ФК12. Екологічні мислення і свідомість, ставлення до природи як унікальної цінності, що забезпечує умови проживання людства, особиста відповідальність за стан довкілля на місцевому регіональному, національному і глобальному рівнях.

Результати навчання:

ПРН2. Прагнути до самоорганізації та самоосвіти.

ПРН3. Проводити літературний пошук українською та іноземними мовами і аналізувати отриману інформацію.

ПРН6. Здійснювати підбір і використання необхідного обладнання, інструментів для організації виробничого процесу з урахуванням екологічних, технічних та технологічних можливостей.

ПРН15. Впроваджувати розроблені проектні рішення у виробництво та забезпечувати ведення лісового господарства на засадах наближеного до природи лісівництва.

ПРН16. Організувати результативні та безпечні умови праці.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття

Загальна кількість годин

Лекції

18

Практичні		12		
Самостійна робота		60		
Ознаки навчальної дисципліни				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/вибіркова	
Третій	Н4 Лісове господарство	Другий	Вибіркова	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		Кількість год.		
		лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Вступ до дисципліни. Предмет, завдання та значення захисту зелених насаджень. Основні категорії зелених насаджень (парки, сквери, міські та лісові насадження). Вплив антропогенних та природних факторів на стан зелених насаджень.		2	2	10
Тема 2. Біотичні шкідники зелених насаджень. Класифікація шкідників рослин: комахи, кліщі, молі, гризуни. Шкідники деревних і чагарникових рослин: характеристика, життєві цикли, шкодочинність. Методи діагностики ураження насаджень шкідниками.		4	2	10
Тема 3. Хвороби рослин. Основні патогени зелених насаджень: гриби, бактерії, віруси. Симптоми та діагностика захворювань дерев і чагарників. Вплив хвороб на стан і розвиток рослинності.		4	2	10
Тема 4. Абіотичні фактори і стреси. Вплив кліматичних умов (мороз, посуха, вітер, сонячна радіація). Техногенні чинники: забруднення, дорожні та будівельні впливи. Методи оцінки стану рослин під впливом стресових факторів.		2	2	10
Тема 5. Методи захисту зелених насаджень. Агротехнічні заходи: обрізка, мульчування, полив, добрива. Хімічні методи: пестициди та фунгіциди,		4	2	10

безпечне застосування. Біологічні та інтегровані методи захисту. Організація профілактичних та планових заходів на об'єктах.			
Тема 6. Моніторинг та охорона зелених насаджень. Система моніторингу стану зелених насаджень. Ведення обліку шкідників і хвороб. Екологічні аспекти охорони рослинних угруповань.	2	2	10
ЗАГАЛЬНА:	18	12	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Поточний контроль на практичних заняттях – до 50 балів за семестр; поточний контроль на лекціях – до 40 балів за семестр; контроль самостійної роботи – до 10 балів за семестр. Сумарний підсумковий контроль – до 100 балів (сума балів за поточний контроль на практичних і лекційних заняттях та самостійної роботи). Шкала оцінювання: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf		
7. Політика навчальної дисципліни			
<u>Академічна доброчесність</u> дотримується при вивченні дисципліни. Зокрема не допускається списування під час проведення поточних та підсумкових контрольних заходів, самостійного виконання навчальних завдань (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей). Вимагається застосування посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації. <u>Відвідування занять</u> є обов'язковим. Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю, а з іншої причини – у вигляді співбесіди. Пропущені практичні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні негативні оцінки, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття, до складання підсумкового контролю з обов'язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп. У випадку пропуску більше 50 % часу аудиторного навантаження студент не допускається до іспиту. <u>Неформальна освіта.</u> Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється «ПОЛОЖЕННЯ про			

визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>). Процедура перезарахування здійснюється при співпадінні назви неформальної активності з назвою освітнього компоненту та кількістю кредитів. Для перезарахування кредитів неформальної освіти створюється комісія для прийняття рішення. Результати навчання, які отримані у неформальній освіті, враховуються при оцінюванні самостійної Роботи студентів з відповідних дисциплін.

8. Рекомендована література

Основна література

1. Андрієнко Т. Л., Шеляг-Сосонко Ю. Р. Рослинний світ Українського Полісся в аспекті його охорони. – Київ : Наук. думка, 1983. – 216 с.
2. Балашов Л. С., Кучерява Л. Ф. Оліготрофні болота Поліського природного заповідника: їхня рослинність та стратиграфія // Укр. ботан. журнал. – 1974. – Т.31, №1. – С. 83-88.
3. Біологічно-екологічні аспекти охорони рослинного світу України / ред. В. А. Онищенко. – Київ : Наук. думка, 2020. – 312 с.
4. Ґрунтовий покрив України в умовах воєнних дій : монографія. – Київ : [видавець], 2023. – 288 с.
5. Дементьєва О. І. Рослинність Земної кулі : навч.-метод. комплекс – [Київ] : [б.в.], 2020. – 184 с.
6. Кривульченко А. І. Сухі степи Причорномор'я та Приазов'я : ландшафти, галогеохімія ґрунто-підґрунтя. – Кропивницький : Центральноукраїнське вид-во, 2016. – 416 с.
7. Куземко А. А., Чорна Г. А. Лісова рослинність долини Рось II. Заплавні ліси (класи *Alnetea glutinosae*, *Salicetea purpureae*) // Укр. фітоцен. зб. – К., 2002. – Серія А, вип.1 (18). – С.15-31.
8. Лапшина Л. В. (укл.) Рослинний світ: різноманітність життя / ред. О. С. Кандиба. – Харків : Vivat, 2018. – 239 с.
9. Паньків З. Еволюція землекористування в Україні : навч.-метод. посіб. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. – 180 с.
10. Рослинність та біотопи України : збірник наукових праць. – Київ : [видавець], 2024. – 352 с.
11. Соломаха В. А., Кондратюк І. М., Кучерява Л. Ф., Шевчик В. Л. Синтаксономія болотної рослинності Північно-Західної України // Укр. фітоцен. зб. – К., 1996. – Серія А, вип.2. – С.21-36.
12. Тищенко О. В. Флора України : навч. посіб. – Київ : ННЦ «Інститут біології та медицини», 2021. – 284 с.
13. Тищенко О. В., Безсмертна О. О., Таран Н. Ю. Робочий зошит для лабораторних робіт з курсу “Рослинність земної кулі”. – Київ : Паливода А. В., 2020. – 108 с.
14. Шаповал В. В., Куземко А. А. Синтаксономічна різноманітність угруповань класу *Paraveretea rhoeadis* на території Лівобережного лісостепу України // Рослинні та біотопи України. – 2024. – С. 45-57.
15. Яворівський Р. Л., Дем'янчук ... Рослинний світ / Р. Л. Яворівський, ...

– Тернопіль : ТНПУ, 2020. – 312 с.

Допоміжна література

1. Андриєнко Т. Л. Геоботаніка : навч. посібник. – Київ : Наук. думка, 2015. – 264 с.
2. Біологічні та екологічні аспекти охорони рослинного світу України / ред. В. А. Онищенко. – Київ : Наук. думка, 2020. – 312 с.
3. Бондаренко В. М. Географія рослинності світу : навч. посібник. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2019. – 312 с.
4. Бондаренко В. М., Тищенко О. В. Рослинний покрив Землі : атлас та довідник. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. – 320 с.
5. Дуброва М. В. Рослинність Полісся : монографія. – Київ : ЦНЛ, 2010. – 276 с.
6. Ковальчук В. О. Рослинність лісів України : екологія та охорона. – Харків : Фоліант, 2010. – 240 с.
7. Кондратюк І. М., Шевчик В. Л. Рослинність Карпат : фітоценологія та охорона. – Львів : ЛНУ, 2012. – 198 с.
8. Кривульченко А. І. Сухі степи та напівпустелі України. – Кропивницький : Центральноукраїнське вид-во, 2016. – 416 с.
9. Куземко А. А. Фітоценологія та синтаксономія рослинних угруповань. – Київ : Наук. думка, 2003. – 256 с.
10. Кузьменко С. М. Атлас світової рослинності. – Київ : ВПЦ «Київський університет», 2015. – 320 с.
11. Кучерява Л. Ф. Рослинність лісостепу України. – Харків : Фоліант, 2002. – 214 с.
12. Паламарчук В. П. Екологія та рослинність заповідних територій України. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – 198 с.
13. Палій В. І. Географія рослинності та ландшафтознавство. – Київ : Наук. думка, 2017. – 284 с.
14. Соломаха В. А. Болотна рослинність України. – Київ : Наук. думка, 2000. – 182 с.
15. Шеляг-Сосонко Ю. Р. Рослинність України та її охорона. – Київ : Либідь, 2011. – 198 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Національного університету біоресурсів і природокористування України – доступ до електронних підручників, монографій та наукових статей з ботаніки та захисту рослин.
<https://biomed.knu.ua>
2. Національна наукова бібліотека України імені В. І. Вернадського – електронні ресурси з ботаніки та екології, доступ до дисертацій і монографій.
<https://www.nbuv.gov.ua>
3. Українська державна бібліотека для науки (УкрДБ) – електронні підручники та наукові журнали з геоботаніки та захисту зелених насаджень.
<https://ukrdb.gov.ua>
4. Plantlist.org – міжнародна база даних таксономії рослин, актуальна для

- перевірки наукових назв і поширення видів.
<https://www.theplantlist.org>
5. GBIF – Global Biodiversity Information Facility – база даних про географічне поширення рослинних видів у світі.
<https://www.gbif.org>
 6. Encyclopedia of Life (EOL) – інформаційна платформа з детальними описами видів рослин, їх ареалів та екології.
<https://eol.org>
 7. IUCN Red List of Threatened Species – інформація про охоронювані рослинні види та стан світової рослинності.
<https://www.iucnredlist.org>
 8. Flora of Ukraine (Українська флора онлайн) – електронна база даних видового складу флори України.
<https://flora.kiev.ua>
 9. IPNI – International Plant Names Index – перевірка авторських назв рослин і публікацій.
<https://www.ipni.org>
 10. JSTOR Plant Science – цифрова бібліотека наукових статей та ботанічних колекцій.
<https://plants.jstor.org>
 11. BioOne Complete – платформа з відкритим доступом до ботанічних та екологічних журналів.
<https://bioone.org>
 12. eFloras.org – портал з флорами різних регіонів світу (Tropicos, Flora of China, Flora of North America).
<http://www.efloras.org>
 13. Google Scholar – пошук наукових публікацій з ботаніки, екології та захисту зелених насаджень.
<https://scholar.google.com>

Викладач Дмитрик П.М.,
доцент